

Tulkinta uskontoetnografiassa

Matti Kamppinen

Laadullinen tutkimus ja laadulliset menetelmät saavat oman erityisen asemansa tyypillisesti sellaisilla ihmistutkimuksen aloilla, joilla on vahva kvantitatiivisen tai kokeellisen tutkimuksen paradigma, kuten sosiologiassa, kasvatustieteessä, psykologiassa tai psykiatriassa. Läpeensä laadullisilla aloilla kuten uskontoetnografiassa laadullisen tutkimuksen menetelmiä ei ole tapana eksplikoida, vaan luotetaan siihen että kaikki kanssaetnografitt joka tapauksessa tietävät, miten kenttäaineistoja jäsennetään ja tulkitaan. Näinhän tilanne monesti onkin, ja etnografisen tulkinnan julkilausumattomat säännöt uppoavat etnografien keskinäisen heimokulttuurin syövereihin, ja hiljaista tietoa vahvistetaan hiljaisuudella.

Tässä artikkelissa tavoitteenani on selvittää uskontoetnografiassa ja etnografiassa yleensä käytettäviä aineiston jäsentämisen ja tulkinnan työkaluja, teoreettisia systeemejä, joiden eksplisiittinen haltuunotto on omiaan edesauttamaan paremman etnografian tekemistä. Tällaisen systemaattisen etnografian klassikoita ovat James Spradley, Oswald Werner ja Georg Schoepfle (*Spradley* 1979, 1980; *Werner & Schoepfle* 1987). Myös laadullisen tutkimuksen sekä etnometodologian kirjallisuudessa näitä ongelmia on pohdittu (*Kamppinen* 1986, 2003).

Keskeinen argumenttini on seuraava: Uskontoetnografisissa tutkimuksissa [1] aineiston keruun ja jäsentämisen pääasiallinen työkalu on teoreettinen käsitteellinen systeemi, jolla on sekä formaalisia että sisällöllisiä ominaisuuksia. Tällaisia teoreettisia systeemejä ovat esimerkiksi sukupuoli, käsitteellinen rajanveto eli kategorointi, narratiivisuus, luontokäsitys, ruumiillisuus, tautiluokitus, kuolema ja niin edelleen. Tämä teoreettinen systeemi toimii kenttätutkimuksessa eräänlaisena kehikkona, joka täytyy empiirisellä aineistolla. Teoreettista

systeemiä ei testata eikä arvioida kriittisesti, vaan se otetaan enemmän tai vähemmän annettuna. Teoreettista systeemiä konstituoivat koko joukko oletuksia, jotka koskevat muun muassa kulttuurisen tietämyksen rakenteita, systeemin operationalisointia ja esiintymistä aineistossa, sekä systeemin eri osien itsestäänselvyyttä. Näiden oletusten eksplikointi on osa systemaattista, reflektiivistä, metatieteellisesti adekvaattia etnografiaa.

Kulttuurisen asiantuntemuksen sisältämä teoreettinen aines

Teoreettinen systeemi ohjaa aineiston keruuta, aineiston analyysia ja tulkintaa, ja tuo etnografiisiin tieteesiin teoreettisia aineksia. Keskeisimmät teoreettiset ainekset koskevat kulttuurisen tietämyksen jäsentymistapoja. Teoreettisen systeemin konstituentit ovat peräisin yhtäältä teorioista, toisaalta aineistosta, ja onnistuneen tulkinnan yhtenä kriteerinä voidaankin pitää sitä, että tutkija saa teorian ja aineiston keskustelemaan keskenään, siten että aineisto sopii teoreettisen systeemin implikoimiin luokituksiin ja havainnollistaa luokitusten ekstensiota, toisin sanoen sitä millaiset tapaukset kuuluvat tulkinnassa käytetyn työvälineen alaan.

Kulttuurinen asiantuntijuus on etnografian pääasiallinen tutkimuskohde. Ihmiset ovat vaihtelevasti asiantuntijoita, eli yksi toimija saattaa olla asiantuntija jollain elämänalueella mutta maallikko toisella. Asiantuntijan kriteereinä voi pitää sitä, että hänen tietämyksensä on syvempää ja systemaattisempaa kuin maallikolla. Tietämyksen syvyys tarkoittaa puolestaan sitä, että tieto ulottuu havaittavien piirteiden taustalla oleviin mekanismeihin, ja tietämyksen systemaattisuus tarkoittaa sitä, että asiantuntija yhdistää elämänaluetta koskevat tiedot järjestelmäksi. Kulttuurista asiantuntijuutta

jäljitettäessä aineistoon päätyy ikään kuin itsestään teoreettisia aineksia, jotka systematisoivat, tulkitsevat ja selittävät yksittäisiä representatioita. Yleinen harha on, että näiden aineiden identifiointi ei vaadi tutkijan puolelta minkäänlaisia teoreettisia työkaluja. Toisin on asiointila. Teoreettisten aineiden identifiointi vaatii vastavia teoreettisia käsitteitä.

Omassa Perun sademetsäalueen kansanlääkintää koskevassa tutkimuksessani haastattelin intensiivisesti kansanparantaja Don Pabloa, joka osoittautui varsinaiseksi avaininformantiksi (*Kamppinen* 1989). Keskeinen löydökseni oli se, että Don Pablolla oli systemaattinen ja teoreettinen etnomedisiininen selitys- ja terapiajärjestelmä, jonka avulla hän tunnisti oireita, diagnosoiti, selitti ja terapoi sairauksia. Tämän kulttuuriseen asiantuntijuuteen kuuluvan teoreettisen aineksen identifiointi, systematisointi ja esittäminen oli mahdollista vain koska itselläni oli käytössä tulkintahypoteesina teoreettinen systeemi, joka poimi aineistosta relevantit palaset.

Haastatteluaineiston jäsentämisen ja kulttuuriseen asiantuntijuuteen kuuluvien teoreettisten aineiden identifioinnissa aloitteleva etnografi unohtaa helposti omat teoreettiset työkalunsa, jotka kuitenkin ovat jatkuvasti käytössä. Myös grounded theory -lähestymistavan liian keveä tulkinta saa uskomaan, että tutkijan teoreettisen systeemin kontribuutiota ei tarvita lainkaan.

Teoreettisen systeemin esioletukset ja arvioitavat seuraukset

Teoreettisen systeemin metodologisen roolin eksplikoiminen voidaan tehdä seuraavalla tavalla. Yhtäältä teoreettinen systeemi rakentuu kulttuurisen tietämyksen rakenteita koskevien esioletusten varaan, toisaalta teoreettisella systeemillä on testattavia seurauksia, joiden avulla etnografi yleensä vakuuttuu tulkintansa pätevydestä.

Esimerkiksi Anne Puurosen anorektikoiden ruumiskäsityksiä koskevassa tutkimuksessa (*Puuronen* 2004) oletetaan, että tutkimuskohteilla on erityisillä tavoilla rakenteistunutta kulttuurista tietämystä: tietämystä ruumiin rajoista, hyvästä ja huonosta ruumiista, ruumiiseen liittyvistä hyvän ja pahan olon tuntemuksista ja niin edelleen. Näistä oletuksista jokainen implikoi tapoja, joilla kulttuurinen tietämys on organisoitunut. Esioletuksina niiden metodologinen asema ei ole joutua testattaviksi, vaan ainoastaan vahvistettaviksi. Kuten Werner & Schoepfle (1987) toteavat painokkaasti, etno-

grafia on suurimmaksi osaksi tutkimusta siitä, miten kulttuurinen tietämys on organisoitunut, ja tämä edellyttää teoriaa kulttuurisen tietämyksen organisoitumisesta.

Toinen esimerkki. Outi Fingerroosin tutkimus (*Fingerroos* 2004) kuolemaa koskevista käsityksistä Karjalan kannaksella postuloi teoreettisen systeemin nimeltä ”kuolemaa koskevat käsitykset”. Tämä systeemi perustuu puolestaan lukuisille kulttuurisen tietämyksen organisoitumista koskeville esioletuksille. Esimerkiksi, että biologinen ja sosiaalinen kuolema ovat eri asioita, että on olemassa hyvä ja huono kuolema, että ruumiin lopullinen sijainti vaikuttaa kuoleman arvon arvioimiseen, ja niin edelleen. Erottelu biologisen ja sosiaalisen kuoleman välillä, esimerkiksi, edellyttää kulttuurisen tietämyksen rakenteita jotka erottavat erilaisia kuolemia toisistaan, erottavat mahdollisesti ruumiin ja sielun, ruumiin ja sen muistamisen ja niin edelleen. Jokainen esioletus postuloi kompleksisia kulttuurisen tietämyksen rakenteita, joiden eksplikointi on tapa tehdä metodologisesti valvutuneempaa etnografiaa. Fingerroosin tutkimuksessa teoreettinen systeemi toimii aineiston jäsentämisen työkaluna ja sen arvioitavat seuraukset sallivat vain teorian konfirmoinnin.

Teoreettinen systeemi perustuu siis joukolle esioletuksia, jotka koskevat kulttuurisen tietämyksen rakenteita. Toinen suunta, johon teoreettinen systeemi ankkuroituu, on arvioitavat seuraukset, eli eräänlaiset testi-implikaatiot joita verrataan aineistoon ja joiden konfirmoitumisen perusteella postuloitua teoreettista systeemiä tuetaan. Tämän asetelman vuoksi teoreettiset systeemit eivät juurikaan tule hylätyiksi, vaan aineistosta poimitaan ne ainekset, jotka tukevat teoreettista systeemiä. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että kulttuurista tietämystä koskevat teoriat eksplikoidaan ja että arvioitavat seuraukset identifioidaan.

Hyvä tulkinta

Teoreettisen systeemin pragmaattista arvoa, eli mitä saadaan aikaan ja millä kustannuksilla, voi arvioida tulkinnan hyvyyden kriteereitä pohtimalla. Jos teoreettinen systeemi tuottaa hyvän tulkinnan, on systeemi itsessäänkin onnistunut.

Yksi hyvän tulkinnan kriteeri on se, että tulkinta perustuu ongelmattomille ja selkeille oletuksille. Esimerkiksi, on perusteltua olettaa, että toimijoilla on ruumiillisuutta koskevia käsityksiä, ja että nämä käsitykset ovat systemaattisissa yhteyksissä esimerkiksi hyvää elämää,

sukupuolisuutta ja yhteiskuntakelpoisuutta koskeviin käsityksiin.

Toinen hyvän tulkinnan kriteeri on, että tulkintojen välillä on systemaattisia yhteyksiä. Jos tulkintoja on useita, niiden on muodostettava mielekäs systeemi, esimerkiksi koherenttien osittaitulkintojen kokonaisuus, harmonia, tai keskenään kilpailevien tulkintojen artikuloitu kilpajuoksu. Etnografin tieteelliseen osaamisen ydinaluetta on tulkintojen systemaattisten yhteyksien artikulointi. Esimerkiksi Anne Puurosen väitöskirjassa aineiston ja teorian kohtaamisesta syntyy teoreettinen systeemi nimeltä ”Yksilö Rasvaton”, jolla viitataan yhteen erityiseen ruumiskäsitykseen, anoreksiakeskustelun kulttuuriseen resurssiin, käsitteiden jäsentämisen työkaluun. Tämä tulkinnallinen työkalu dominoi, ja muut tulkinnat ovat sille alisteisia. Vastaavasti Outi Fingerroosin väitöskirjassa oikea vs. väärä hautaaminen artikuloituu yhdeksi kuolemakäsityksen osaksi, jonka avulla aineistoa koskevat osittaiset tulkinnat systematisoidaan.

Hyvä tulkinta ja sen taustalla oleva teoreettinen systeemi on lisäksi teoreettisesti motivoitu, eli sillä on systemaattisia kytkentöjä etnografisiin teorioihin koskien kulttuurisen tietämyksen rakenteita.

Etnografiassa teoreettinen systeemi toimii siten kehikkona, joka täytetään aineistolla tutkimuksen edetessä Teoreettisen systeemin oikeutusta ei juurikaan kyseenalaisteta, ja sen vuoksi sen arvon on perustuttava sen toimivuuteen, eli siihen millaisia tulkintoja se tuottaa ja millaisilla perusteilla.

Kulttuuriset mallit

Kulttuurisen tietämyksen systeemit ovat organisoituneita representaatiojärjestelmiä, joita on tapana kutsua kulttuurisiksi malleiksi (Kamppinen, Jokinen & Saarimaa 2000, Apo 1995, 2001). Niillä on formaalisia ja sisällöllisiä ominaisuuksia. Esimerkiksi ”anorektikkojen ruumiskuva”, ”kuolema Kannaksella”, ”tautiprojektiilit etnomedisiinassa”, tai ”riihenhaltija suomensukuisilla kansoilla” viittaavat kulttuuriin malleihin, joilla on yleisiä eli formaalisia ominaisuuksia sekä erityisiä eli sisällöllisiä ominaisuuksia. Hongon (1959) tutkimus tautiprojektiiliselitysten roolista etnomedisiinassa olettaa muun muassa sen, että etnomedisiinään kuuluu tautiluokituksia, taksonomioita, joihin projektiiliselitykset sijoittuvat. Hongon tutkimus (1962) haltijaperinteestä olettaa puolestaan, että haltijarepresentaatiot esiintyvät osana

kulttuurisia skriptejä, käsikirjoituksia, joihin kuuluu myös runsaasti muita aineksia, kuten työntekoa, perhesuhteita ja niin edelleen.

Kulttuuristen mallien teoria on teoriaa ennen kaikkea niistä tietämysysteemien formaalisista ominaisuuksista, joiden perusteella kulttuurin käyttäjä pystyy esimerkiksi tekemään päätelmiä Tautiprojektiilia koskeva malli antaa oitis resurssija päätellä, että on muitakin tautien aiheuttajia. Haltijaa koskeva malli antaa puolestaan mahdollisuuden päätellä, että kysymys on prosessista, ja että haltijasta voidaan aina kysyä, missä konkreettisesti tilanteessa se esiintyi.

Kulttuurinen malli ei ole sama kuin kognitiivinen malli, vaan kulttuurinen malli edustaa sitä jaettua tietämystä, jota toimijat voivat käyttää resurssina omissa kognitiivisissa prosesseissaan. Näin ollen kulttuurinen malli ei sellaisenaan operoi kognitiivisen järjestelmän sisällä, vaan tarjoaa taksonomioita, päättelyskeemoja ja muita resurssija ihmisille ja muille kognitiivisille järjestelmille.

Katsokaamme seuraavaksi keskeisiä kulttuurisen mallin tyyppejä. Etnografisissa tulkinnoissa käytettävät sisällölliset mallithan ovat yleensä sellaisia, että niissä toteutuu sekä formaalisia että sisällöllisiä ominaisuuksia. Näin ollen seuraavassa kuvattavat formaaliset mallit toimivat aineksina sisällöllisissä malleissa, strukturoiden sisältöjä, joiden perusteella konkreettisisä hankkeissa käytetyt mallit saavat nimensä Seuraavassa huomion kohteena ovat kuitenkin formaaliset mallit, tai mallin rakennuksen formaaliset ainekset.

Taksonomia tarkoittaa mallia, joka luokittelee, erottelee eri olioita toisistaan. Taksonomiaan kuuluu joukko piirteitä, joiden perusteella erilaiset oliot erotetaan toisistaan. Taksonomia kertoo kulttuurisen mallin käyttäjälle sen, mitä eri olioita on olemassa ja millaisilla kriteereillä ne eroavat toisistaan. Taksonomiaa kuvataan tyypillisesti puukuvion tai taulukon avulla, ja taksonomioiden jäljittäminen on ehto kaikelle muulle etnografiselle tulkinnalle. Etnografit voivat jalostaa teoreettista sofistikaatiotaan huomattavasti esimerkiksi eksplikoimalla tutkimiansa kulttuuristen järjestelmien sisältämiä taksonomioita.

Skripti skeema eli käsikirjoitus asettaa tapahtumia ja asiointiloja ajalliseen järjestykseen. Skriptin tehtävänä on kertoa kulttuurisen mallin käyttäjälle, millaiseen prosessiin kulloinenkin representaatio kuuluu: mistä se seuraa, ja mitä sen perusteella voidaan ennakoida tai muutoin päätellä. Skriptin vastuulla on näin yksi kulttuuristen mallien perustehtävistä – mitä poten-

tiaalisia päätelmiä jokin representaatio antaa toimijan käyttöön. Skriptiä konstituivat suhteet tekevät skripteistä argumentatiivisia ketjuja, joiden jäljittäminen on yksi tavanomainen ja yllättävän palkitseva vaihe etnografisessa kenttäaineiston tulkinnassa.

Päätöksentekopuu on astetta sofistikoituneempi. Kuten Werner & Schoepfle (1987) ja erityisesti Gladwin (1989) argumentoivat, melkoinen osa kulttuuristen mallien tarjoamista resursseista käytetään päätöksentekoon, eli siihen että toimija valitsee erilaisten vaihtoehtojen välillä ja lopulta päätyy esimerkiksi ruokailemaan hampurilaisravintolassa tai hautaamaan vainajia erityistä kaavaa noudattaen. Päätöksentekopuiden jäljittämässä on se erityisen kiehtova puoli, että niin voidaan saada selville myös se, mitä toimijat aivan oikeasti tekevät, ja näin päästään monen etnografisen tulkinnan perisyntiin eli informantin päänsisäisyyden ulkopuolelle. Kuten Gladwin (1989) ja esimerkiksi Young (1981) töillään ovat osoittaneet, etnografian avulla voidaan ihan oikeasti ennustaa ihmisten valintoja ja päästä myös vaikuttamaan siihen, millaisilla perusteilla ihmiset esimerkiksi hoitovaihtoehtojen välillä tekevät päätöksiä. Rakenteeltaan päätöksentekopuu on taksonominen puu, jossa liikutaan vaihtoehtojen alkutilasta kriteerien ja sääntöjen kautta lopputilaan eli valintaan tehdä jotakin. Päätöksentekopuu kuvaa ongelmanratkaisua (*Kamppinen* 1986), jonka kriteerit saadaan selville etnografisen kenttätöiden avulla.

Säiliöskeema järjestää olioita sisällyttämisen ja kokonaisuus-relaation avulla. Säiliöskeema konstituivat sellaiset primitiivikäsitteet kuten raja, sisällyttämisen, sisäpuoli, ulkopuoli. Säiliöskeema ontologisoi ja spatialisoi koetun todellisuuden, ja tämän vuoksi se onkin tiuhaan käytetty teoreettinen systeemi erityisesti ruumiillisuuteen liittyvissä tutkimuksissa. Ruumiista, joka itsessään on primaarisäiliö, tulee ruumiiseen liitettyjen merkitysten myötä eräänlainen ankkuripaikka, jonka myötä esimerkiksi yhteiskunta, etnisuus, rajojen vartiointi ja ylittäminen, puhdas ja saastainen alkavat käyttäytyä säiliöskeeman tarjoamien päättelyskeemojen mukaisesti (*Kamppinen* 1989, *Anttonen* 1995).

Kaiken kaikkiaan, tässä kuvatut yleiset, formaaliset kulttuuriset mallit tarjoavat lähes kaikille etnografille keskeisiä teoreettisia systeemejä, joiden avulla aineistoa jäsennetään, analysoidaan ja tulkitaan. Aloittelevan etnografian kohdalla näiden teoreettisten systeemien käyttö on heikosti tiedostettua ja reflektiivisen teoreetisoinnin ulottumattomissa. Näiden välineiden

reflektiivinen ja tiedostava käyttö olisi kuitenkin tutkimuksellisesti relevantimpaa kuin reflektion suuntaaminen siihen, millaisena itsensä asemoi suhteessa tutkimuskenttään, onko omalla sukupuolella merkitystä tutkimuksen kannalta, onko aivan varmasti ottanut huomioon kaiken haastattelutilanteissa esiin tulleen sanattoman viestinnän, tai – mikä pahinta – ajatusten uhraaminen sille, onko tutkimusaihe poliittisesti tai median kannalta ajankohtaista.

Tulkintaprosessi

Oppikirjoissa kuten Tesch (1990) erotetaan usein analyysi ja tulkinta toisistaan. Analyysillä viitataan aineiston paloiksi jäsentämiseen, ja tulkinnalla siihen vaiheeseen, kun paloja liitetään uudelleen toisiinsa siten että aineistosta paljastuu kulttuurisia järjestelmiä. Erottelu on saanut monelta etnografilta pasmat sekaisin, koska koko tutkimusprosessi sisältää alusta alkaen tulkinnallisia aineksia. Jo tutkimusongelman muotoilu, aineiston keruu ja ajatusten vaihtaminen informanttien kanssa edellyttää tulkintaa koskien muun muassa sitä, mitä informantti tarkoittaa omilla käsitteillään tai millaisten mielekkyysoletusten vallitessa tutkimusongelma on ylipäänsä järkevä. Tämän seurauksena moni aloitteleva etnografi käyttää analyysia, tulkintaa ja näiden johdannaiskäsitteitä miten sattuu.

Tutkimusta ohjaavien teoreettisten systeemien eksplisiittinen ja tiedostava hyödyntäminen auttaa tähän ahdinkoon. Analyysi, synteessin ja tulkinnan sijasta voisi puhua tulkintaprosessista, jonka eri vaiheissa erilaisilla teoreettisilla systeemeillä on erilaisia rooleja.

Tutkimusasetelma, esimerkiksi anorektikkojen ruumiskokemusten tutkimus, edellyttää, että informanteilla on ruumiisiin liittyviä merkityksiä, jotka todennäköisesti ovat strukturoituneet säiliöskeeman mukaisesti. Näin ollen tutkimusasetelma perustuu tulkintaan, että asetelman presuppositiot ovat voimassa. Haastatteluaineiston jäsentäminen hyödyntää puolestaan tyypillisesti taksonomisia malleja, joiden avulla aineistossa olevia erilaisia olioita jäljitetään. Näin ollen haastatteluaineiston paloihin jäsentäminen eli perinteinen analyysi edellyttää tulkintaa, jonka mukaan siitä on löydettävissä taksonomisten mallien mukaisesti organisoituneita palasia.

Analyysin tuloksena saatujen teemojen jäsentäminen esimerkiksi ruumiillisuutta koskevan kokemuksen malliksi edellyttää tulkintaa, että ainekset ovat käytetyn teoreettisen systeemin

min mukaisesti järjestyneitä, ja voidaan näin ollen perustellusti jäsentää tämän systeemin mukaiseen muottiin. Edelleen, ruumiskokemuksen mallin suhteuttaminen kulttuurin eetokseen kuten vaikkapa rasvattomuuden ihannointiin on aineiston jäsentämistä uuden teoreettisen systeemin avulla, joka olettaa, että yhteiskunnassa tarjolla olevat teemat ovat tarjolla ja käytössä myös yhteiskunnan erilaisten heimojen keskuudessa. Sinänsä ongelmallinen oletus.

Näin ollen etnografisen tulkintaprosessin teoreettisten aineiden eksplikoinnissa ja haluttuun otossa on työsarkaa vaikka muille jakaa. Tästä huolimatta moni aloitteleva etnografi hakee työlleen teoreettisia perusteita ja implikaatioita filosofista tulkintatraditioista, erityisesti hermeneutiikasta ja fenomenologiasta. Molemmat traditiot antavat toki inspiraatiota, mutta esimerkiksi hermeneuttisen filosofian kuten Paul Ricoeurin työkalujen käyttö empirisen aineiston tulkinnassa on syystäkin varsin harvinaista, ne kun eivät siihen sovellu.

Fenomenologialla on enemmänkin annettavaa. Erityisesti Edmund Husserlin etnografisesti orientoituneet seuraajat kuten Alfred Schütz, Peter Berger ja Thomas Luckmann ovat relevantteja hahmoja tällä alalla. Husserlilla itsellään oli muutama aivan erityinen, empirisesti kiinnostava oivallus koskien esimerkiksi sisältymis- tai osa/kokonaisuus-skeemojen luonnetta, merkitysjärjestelmien rajaamisen ongelmaa, tai jaettujen merkitysten suhdetta yksilökohtaisiin merkityksiin (Kamppinen 2001). Martin Heidegger on etnografian kannalta hieman samassa asemassa kuin karamellikuorrutus jäätelötötterön päällä, eli tarpeeton, ja liiaksi nautittuna haitallinen.

Kentän ääni tulkinnan mausteena

Etnografinen tulkinta pyrkii saamaan kentän tutkimuskohteen äänen kuuluviin. Teoreettisilla systeemeillä operointi jäsentää aineistoa tavalla, jonka lopputuloksena kirkastuva kuva on osin informantille outo. Näin sen pitää olla. Tulkinta ankkuroidaan kahteen tukikohtaan, teoreettisiin systeemeihin ja aineistoon, ja kentän äänellä on oma suurempi tai pienempi osuutensa tässä ankkuroinnissa. Etnografiassa on tapana "maustaa" tulkintaa kentän äänellä, käyttää esimerkiksi aineistositaatteja tai tutkimuskumppanuutta eräänlaisena aitoustodistuksena siitä, että etnografi on ollut ihan oikeasti tutkimansa heimon parissa. Hyvä näin. Ilman teoreettisia systeemejä, pelkällä aineistoankkuroinnilla etnografiasta ei tulisi mitään.

VIITE

[1] Esimerkiksi Puuronen 2004 ja Fingerroos 2004. Sama asetelma löytyy toki uskontotieteen ja folkloristiikan sellaisista klassikoista kuin Honko 1959 ja Honko 1962.

KIRJALLISUUUS

- Anttonen Veikko (1995): *Ihmisen ja maan rajat*. SKS Helsinki.
- Apo Satu (1995): *Naisen väki – tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Hanki ja Jää, Helsinki.
- Apo Satu (2001): *Viinan voima – näkökulmia suomalaisten kansanomaiseen alkoholiajatteluun ja –kulttuuriin*. SKS, Helsinki.
- Fingerroos Outi (2004): *Haudatut muistot – rituaalisen kuoleman merkitykset Kannaksen muistitiedossa*. SKS, Helsinki (ilmestyy)
- Gladwin Christina (1989): *Ethnographic decision tree modeling*. Sage Publications, London.
- Honko Lauri (1959): *Krankheitsprojekte*. Academia Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Honko Lauri (1962): *Geisterglaube im Ingermanland*. Academia Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Kamppinen Matti (1986): "Uskonnollinen ongelmanratkaisu ja etnometodologia". *Suomen Antropologi*, 2/1986: 61-70.
- Kamppinen Matti (1989): *Cognitive Systems and Cultural Models of Illness* Academia Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Kamppinen Matti (2001): "Cognitive Study of Religion and Husserlian Phenomenology". Teoksessa Jensine Andresen (ed.), *Religion in Mind*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kamppinen Matti (2003): "Uskontoetnografia – kentätöyöhön perustuvan uskontotieteen profilli". *Tieteessä tapahtuu*, 7/2003: 12-18.
- Kamppinen, Matti – Jokinen, Mikko – Saarimaa Riikka (2000): "Kognitio ja kulttuuri". Teoksessa Pertti Saariluoma, Matti Kamppinen & Antti Hautamäki (toim.) *Moderni kognitiotiede*. Gaudeamus, Helsinki.
- Puuronen Anne (2004): *Rasvan tyttäret – etnografisen tutkimus anorektisen kokemustiedon kulttuurisesta jäsentymisestä*. Nuorisotutkimuseuran julkaisuja, Helsinki.
- Spradley James (1979): *Participant Observation*. Harcourt Brace Jovanovich, New York.
- Spradley James (1980): *Ethnographic Interview*. Harcourt Brace Jovanovich, New York.
- Tesch Renata (1990): *Qualitative Analysis*. Falmer Press, New York.
- Werner Oswald & Schoepfle Georg (1987): *Systematic Fieldwork 1-2*. Sage Publications, London.
- Young James (1981): *Medical Choice in a Mexican Village*. Rutgers University Press, New Brunswick.

Kirjoittaja on Turun yliopiston uskontotieteen lehtori. Artikkelin perustuu kahteen seminaariin, jotka kirjoittaja valmisti Turun yliopiston uskontotieteen jatko-opiskelijoille keväällä 2004.